

Knihovny současnosti 2010 z pohledu účastníka

Alena Součková, Hana Hornychová

Každý ročník celostátní knihovnické konference Knihovny současnosti je doslova „nabit“ přednáškami, diskusí a v poslední době i workshopy. Nejinak tomu bylo i letos, již na 18. ročníku konference; ta proběhla v září 2010 v prostorách Junior centra v Seči. Kapacita byla přeplněna, do sálů se přinášely další židle, někteří zájemci postávali u dveří nebo posedávali na schodech. Většina příspěvků je otištěna ve sborníku. Prezentace, fotogalerie a další dokumenty najdete na webových stránkách Moravskoslezské vědecké knihovny v Ostravě <http://www.svkos.cz> v sekci SDRUK (rychlé odkazy).

První den jednání, po úvodním slovu předsedkyně Sdružení knihoven Ing. L. Prchalové (MSVK Ostrava), vystoupil náměstek ministra kultury MgA. R. Zdráhal, který také předal knihovnické vyznamenání, medaili Z. V. Tobolky, pěti významným osobnostem českého knihovnictví. Mezi oceněnými byla letos i paní Božena Blažková. (*Více v medailonku v tomto čísle zpravodaje.*)

Tematický blok **Koncepce rozvoje knihoven ČR na období 2011–2014** představil činnost pracovních skupin a přítomné seznámil se základními cíli a vizí až do roku 2020. Materiál koncepce bude v nejbližší době předán Ministerstvu kultury ČR a počátkem příštího roku vládě ČR. Základní myšlenka, která charakterizuje požadavek uživatele, prolínala všemi body: ***V krásné, přívětivé a pohodlné knihovně být rychle obslužen příjemným, kvalifikovaným, očividně spokojeným a motivovaným personálem nebo z pohodlí domova bez ohledu na národnost či handicap v kteroukoliv denní či noční dobu získat bezplatně požadovanou kvalitní službu.*** Zazněla celá řada zajímavých otázek: Nevytlačí internet a další elektronické služby činnost knihoven? Obstojí klasická tištěná kniha v konkurenci elektronických knih? Jak zajistit přístupnost a vyhledávání v stále rostoucím množství dokumentů a informací? Zajistit centrální zpracování povinného výtisku? Jak zabezpečit fondy proti nenávratným ztrátám? Vytvořit centrální depozitář zbytných fondů k dalšímu využití v knihovnách? Obstojí knihovny s bezplatnými službami ve zvyšující se konkurenci? To je jen výčet některých myšlenek, které mě zaujaly. A následovaly další úvahy: Kdo tyto činnosti zajistí? A jak budou financovány? Je třeba inovace, motivace, přínos, udržitelnost... podívat se na naši práci očima mladé generace a nabídnout užitečné a nové služby.

Druhý jednací den přinesl na výběr pět tematických bloků různého zaměření:

Tematický blok **Technologie v knihovnách aneb Strojům dřínu – lidem myšlení** moderoval Ing. J. Kaňka (KKFB Zlín).

Příspěvky byly zaměřeny na informační technologie využitelné v knihovnách, novinky v oblasti softwaru a zajímavé projekty založené na nejnovějších informačních technologiích:

Bc. Ctibor Škuta (NTK) hovořil o automatizaci knihovnických procesů prostřednictvím nástroje Sikuli. PhDr. Jana Tesařová (DYTEC Praha) prezentovala technologie RFID pro komplexní řešení v knihovnách. Ing. Vladimír Karen (Albertina icome Praha) představil vyhledávací stroj AquaBrowser na serveru Serials Solutions, který zvládne prohledávat ve vlastním online katalogu, případně repozitáři, a současně prohledává další zdroje na internetu. Bc. Olga Biernátová (UTB Zlín) se zabývala sociálními médii v praxi knihoven. Ing. Martin Vojnar (Multidata Praha) se ve svém příspěvku věnoval automatizaci meziknihovní výpůjční služby na základě protokolu ISO 10160 (MVS), připomněl nutnost koordinace na národní úrovni a potřebu zavést protokol do všech automatizovaných knihovnických systémů. Ing. Petr Žabička a Mgr. Pavla Švástová (MZK) představili několik projektů Moravské zemské knihovny – jednak obohacování obsahu katalogu ze serveru Obalkyknih.cz, dále metadatový editor (MZK ho využívá v rutinním provozu a slouží k vytváření a upravování metadat naskenovaných dokumentů i následnému publikování v digitální knihovně Kramerius) a projekt serveru pro geografické vyhledávání map. PhDr. Petr Škyřík (MUNI) hovořil o připravovaném projektu portálu Knihovna.cz, který má být epicentrem znalostí pro knihovny – bude obsahovat sekce: Kurzy, Digitální knihovna, Virtuální knihovna, Odkazy, Webináře, Články, Čtečky, Mobilní knihovna, Výzkumy, Čtenářství, Akce, Lidé a Webovky. Vilém Sládek (NIC.CZ) se zabýval přínosy jednotné identity a využitím jednoznačné identifikace v knihovnách. Odpolední tematický blok pokračoval jako workshop **E-knihy jako budoucnost knihoven**.

Tematický blok **Knihovny po drátě** byl v režii pracovníků Národní technické knihovny a zajímavé příspěvky a zkušenosti zaznívaly po celý den. Například o webových stránkách jako virtuálních dveřích do knihovny (I. Trtílková – Ústřední knihovna ČVUT Praha), o zpřístupňování a archivaci plných textů českých lékařských a zdravotnických časopisů (pracovníci Národní lékařské knihovny), o využívání online formulářů a o práci s odbornými databázemi.

Tematický blok **Od standardu ke spokojenosti** řídila Ing. L. Prchalová (MSVK Ostrava) a zazněly příspěvky na témata:

Jak sledovat a hodnotit činnost knihoven, které působí v různých podmínkách, jak mohou standardy zvyšovat kvalitu služeb a jak postupuje automatizace v malých knihovnách. Další příspěvky hodnotily užitečnost dotazníků spokojenosti uživatelů a otázku, co udělat pro to, aby se z nečtenářů stali čtenáři. Určitě zajímavé a přínosné bylo vystoupení Mgr. V. Ježka (dramaturgie ČT2) k marketingu v knihovnách – to jest, kterak učinit návštěvníka šťastným. I malá knihovna může nabízet vhodné fondy a služby, příjemným prostředím a vystupováním ovlivnit první dojem návštěvníka, využívat moderní prostředky, nebát se.

Odpolední blok **Škola základ života?** moderovaný Mgr. Z. Houškovou (Národní knihovna Praha) dal možnost představení vysokých a středních škol, které zajišťují vzdělávání knihovníků. Vystoupení zástupců univerzit (Karlova univerzita, Masarykova univerzita Brno a Slezská univerzita Opava) vyzněla optimisticky. Studentů je dostatek, připravují se nové učební plány a bude se zvyšovat podíl na vědecké práci. Projevuje se větší zájem chlapců o obor. Bakalářské a magisterské obory jsou zaměřeny jak humanitně, tak technicky – i pro práci s novými médii.

Střední a vyšší odborné školy naopak procházejí krizí, která bude trvat ještě několik let. Ta se projevuje úbytkem studentů a snížením kvality jejich vzdělání. V mnohých případech dochází ke slučování dříve samostatných škol s jinými, obsahově odlišnými (obchodní akademie, průmyslová škola). Dokonce mizí i slovo knihovnictví z názvu a je nahrazeno pojmem znalostní management.

S velkým zájmem byla účastníky konference přijata nabídka večerního programu, kdy bylo promítnuto několik studentských filmů z festivalu Libffest, organizovaným Kabinetem informačních studií a knihovnictví Masarykovy univerzity v Brně. Studenti připravili netradiční pohledy na moderní knihovnickou práci, nostalgická zamyšlení i veselé náměty ze života knih. Filmy od roku 2006 jsou k dispozici na <http://kisk.phil.muni.cz/libffest>.

Poslední jednací den přinesl velmi zajímavé téma: **Příjemné prostředí a pohodlí aneb Co s interiéry knihoven;** tematický blok moderovala Mgr. E. Svobodová (SVK Hradec Králové). Vystoupení doc. ing. arch. M. Brožové (Fakulta architektury ČVUT Praha) k vnitřnímu prostředí knihoven z hlediska informativních, vzdělávacích, sociálních a spirituálních funkcí bylo doprovázeno snímky nedávno otevřené vysokoškolské knihovny Rolex learning center EPFL polytechnické federální školy ve švýcarském Lausanne. Japonští architekti získali prestižní ocenění za architekturu. Více informací naleznete na webových stránkách <http://rolexlearningcenter.epfl.ch>. Příspěvek Mgr. A. Watt (Slezská univerzita Opava) byl zaměřen na ergonomii, vliv pracovního prostředí v knihovnách na zdraví zaměstnanců a doplněn řadou obrázků správného využívání stolů, židlí, monitorů, klávesnic, počítačových myší atd. Další příspěvky představily nově rekonstruované prostory knihoven (Mahenova knihovna Brno, Univerzitní knihovna Olomouc, Studijní knihovna Plzeňského kraje Plzeň, Masarykova veřejná knihovna Vsetín, Knihovna univerzitního kampusu Masarykovy univerzity Brno), účastníci zhlédli množství fotografií a slyšeli zkušenosti z provozu, které se musely přehodnocovat oproti projektům (vstup, turnikety, šatny, prosklené prostory, hluk, chvění, dlažba, úklid atd.) i možnostem využití dalších služeb a prostorů vně knihoven. Příspěvků do této sekce bylo hodně, určitě se toto téma bude v budoucnu opakovat. PhDr. H. Gajdušková, ředitelka MVK Vsetín, svůj příspěvek uzavřela větou z ankety uživatelů knihovny: „**Kdyby na Vsetíně fungovalo všechno jako knihovna, bylo by to dobré**“ a doplnila: „**Kdyby ve státě fungovalo všechno jako knihovny, bylo by to dobré.**“